

Jungtinėje Karalystėje gimusių Lietuvos Respublikos piliečių vardai: jų registravimo dokumentuose įvairovė

Dr. Daiva SINKEVIČIŪTĖ

Dalis Lietuvos Respublikos piliečių gimsta kitose pasaulio šalyse. Svetainės *Migracija skaičiais* duomenimis (žr. <https://123.emn.lt>), daugiausia 2010–2019 m. iš Lietuvos išvykusių emigrantų buvo Jungtinėje Karalystėje (toliau – JK), o kitos emigrantų iš Lietuvos gausios šalys – Airija, Norvegija ir Vokietija. Emigracijos mastas į šias šalis yra didelis, nes vien per minėtą laikotarpį JK – būsimą gyvenamą vietą – nurodė daugiau nei 207 tūkstančiai iš Lietuvos išvykstančių žmonių.

Didžiąją emigrantų dalį sudaro jauni žmonės; pavyzdžiui, 2019 m. 72,7% emigravusių žmonių iš Lietuvos buvo 15–44 metų amžiaus. Todėl dėsninga, kad daug mūsų šalies piliečių gimsta ne Lietuvoje, ir tai reiškia, kad dalis Lietuvos piliečių vardų duodami užsienyje.

Kokiai vardais emigrantai iš Lietuvos vadina savo vaikus, nėra tirta. Iš atskirų komentarų Lietuvos kultūrinėje spaudoje galima susidaryti nuomonę, kad dalis emigrantų vardų lietuvių kalbos požiūriu yra problemiški – užrašyti be įprastų lietuvių kalbos raidžių, pasitaiko neadaptuotų iš kitų kalbų perimtų vardų formų. Ar tokia samprata atspindi padėtį emigrantų vardyne, svarstoma remiantis didžiausios Lietuvos emigrantų šalies – JK – asmenvardžiais, kreipiant dėmesį į jų formą ir užrašymo ypatybes. Pateikti pastebėjimai yra pradinis pasiūlymas po

JK vaikų vardus ir nėra išsami jų būklės analizė.

Vardyno padėtis JK pristatoma pagal 2010–2018 m. vaikų vardų registracijos duomenis. Jie gauti iš Registrų centro tarpininkaujant Valstybinei lietuvių kalbos komisijai. Turimais duomenimis, 2010–2018 m. registruota daugiau nei 26 tūkstančiai Lietuvos Respublikos piliečių, gimusių JK. Visų Lietuvos Respublikos vardų statistiką galima rasti svetainėje vardai.vlkk.lt, sukurtoje autorei bendradarbiaujant su Valstybine lietuvių kalbos komisija ir vykdant komisijos remtus projektus.

Dalis 2010–2018 m. JK duotų vardų yra pasikartojantys, o kiti – vienetiniai asmenvardžiai. Kaip atskirus vardus suskaičiavus kelianares asmenvardžių kombinacijas matyti, kad 2010–2018 m. po 10 ir daugiau kartų duoti 375 vardai 18965 vaikams (pačius dažniausius JK vardus ir jų populiarumą žr. 1 lentelėje), po 2–9 kartus – 934 vardai iš viso 3406 vaikams ir po 1 kartą – 4146 vardai tokiam pačiam skaičiui vaikų. Taigi daugiausiai yra labai retų vardų, kaip ir Lietuvoje gimusių vaikų vardyne.

JK gimę vaikai dažniausiai į dokumentus įrašomi 1–2 vardais, bet pasitaiko 3 ar 4 vardų derinius turinčių vaikų. Didžioji dalis kelianarių vardų kombinacijų yra vienetinės, nors fiksuota pasikartojančių dvinarių ar trinarių vardų derinių: *Anna Maria* 5[1], *Dominykas Jonas* 3, *Emilia Maria* 3, *Emma Victoria* 3. Matyti įprasta tendencija – kai vardas yra populiarus, pavyzdžiui, *Austėja*, *Emilija*, *Matas*, *Lukas*, tai jį turinčių kelianarių vardų išrenkama daugiau. Kartais JK duotas kelianaris vardas yra dvinarė asmenvardžių kombinacija, kurios antrasis narys yra lietuvių kalbai įprasta moters ar vyro pavardės forma; pasitaikė atvejų, kai kelianarį darinį sudarė vardas ir priešingai lyčiai įprasta pavardės forma. Manytina, kad taip norėta išsaugoti nepaveldimą pavardę.

Aptariamasis JK gimusių vaikų vardynas yra įvairus vardų formų atžvilgiu. JK vardyne yra daug įprastų lietuviams vardų, pavyzdžiui, *Kamilė*, *Gabija*, *Gabrielė*, *Armandas*, *Jonas*, *Jokūbas*, ir yra paplitusios kitoms, įprastai – anglų, kalboms būdingos neadaptuotos formos, pavyzdžiui, *Andrea*, *Victoria*, *Vanessa*, *Dominic*, *Nathan*, *Oscar*. Šių grupių vardai ir sudaro didžiąją JK 2010–2018 m. gimusių vaikų vardyno dalį.

Dalis neadaptuotų vardų yra dažni tiriamuoju laikotarpiu JK gimusių Lietuvos Respublikos piliečių asmenvardžiai *Amelia*, *Olivia*, *David*, *Kevin*, nors dažnumu jie

ir neprilygsta tuo pačiu metu JK duotoms įprastoms lietuvių kalbos formoms, pavyzdžiui, *Emilija, Lėja, Dominykas, Benas*. Vis dėlto JK vardyne neadaptuotų formų apimama dalis yra didesnė nei Lietuvoje gimusių vaikų vardyne ir tuo JK vardai skiriasi nuo Lietuvoje gimusių vaikų vardų.

Daugelis tėvų JK gimusiems vaikams duoda vardus be specifinių lietuvių kalbos raidžių. Vien iš pačių dažniausių JK 2010–2018 m. gimusių vaikų vardų matyti (žr. 1 lentelę), kad tokių asmenvardžių daugiau duota berniukams nei mergaitėms, nes dešimt dažniausių šioje šalyje gimusių berniukų vardų neturi specifinių lietuvių kalbos raidžių. Kitokia padėtis yra mergaičių vardyne: nors dažniausias vardas yra *Emilija*, bet penki iš dešimties dažniausių vardų turi raidę *é*: *Lėja, Kamilė, Gabrielė, Viltė, Austėja*. Taigi raidė *é* emigrantams nėra kliūtis rinktis ją turintį ir patinkantį mergaitės ar berniuko (pavyzdžiui, *Rėjus* 37) vardą, ją turintys vardai dažniau duodami mergaitėms, o tam įtakos turi ir faktas, kad moterų vardai su baigmeniu *-é* yra įprasti lietuvių kalbai.

Kiti dažnesnes specifines lietuvių kalbos raides turintys vaikų vardai *Jokūbas* 141, *Ažuolas* 26, *Džiugas* 13, *Beatričė* 12, *Rūta* 12, *Artūras* 10, *Ūla* 10, *Šarūnas* 7 yra retesni. Vis dėlto minėtų vardų pasirinkimas rodo, kad dalis tėvų nevengia tokios rašybos asmenvardžių. Iš jų davimo polinkių matyti, kad ir JK dažniau duoti tie vardai, kurie XXI a. antrame dešimtmetyje yra dažnesni Lietuvoje (paplitimą žr. vardai.vlkk.lt). Todėl galima teigti, kad dalis JK emigrantų vaikų vardų liudija panašias vardų dažnumo tendencijas kaip ir Lietuvoje.

Iš specifines lietuvių kalbos raides turinčių 2010–2018 m. JK vardų matyti, kad tėvams pasirinkus lietuvių kilmės, bet specifinės rašybos vardą, jo įprastas užrašymas dokumentuose arba nevarijuoja, pavyzdžiui, *Aisté* 22, *Auksė* 38, *Deimantė* 51, *Džiugas* 13, *Eglė* 12, *Luknė* 48, *Mantė* 19, *Skaistė* 25, *Vėjas* 10, arba įprasta lietuvių kalbos forma matomai dominuoja kitos formos, užrašytos be lietuvių kalbos raidžių, atžvilgiu, pavyzdžiui, *Austėja* 151 ir *Austeja* 6, *Ažuolas* 26 ir *Ažuolas* 1, *Jorė* 18 ir *Jorė* 1, *Rugilė* 59 ir *Rugilė* 1, *Rusnė* 33 ir *Rusnė* 1, *Saulė* 63 ir *Saulė* 1, *Smiltė* 78 ir *Smiltė* 2, *Ugnė* 111 ir *Ugnė* 2, *Vakarė* 30 ir *Vakarė* 1, *Viltė* 156 ir *Viltė* 2. Tai rodo, kad daliai emigrantų yra svarbi lietuvių kalba ir kultūra, nes vaikams duoda joje susidariusius vardus, dažniausiai – gamtinius. Kita vertus, iš tokių užrašymo polinkių galima numanyti, kad vaikų vardų formos – sąmoningas tėvų pasirinkimas, o be lietuvių kalbai būdingų specifinių raidžių užrašytų lietuvių kilmės vardų yra mažuma.

Kaip matyti iš 1 lentelės, daugelis dažniausių JK vaikų vardų populiarūs ir visos Lietuvos vardyne – išskyrus *Amelia, Milana, Aronas, Daniel*, visi kiti yra patekę į atskirą 2010–2018 m. populiariausių vardų dešimtukus. Dėl to didesnis vardų *Amelia, Milana, Aronas, Daniel* populiarumas laikytinas JK gimusių vaikų vardyno bruožu.

Vardo *Amelia* populiarumas išryškina kitą JK vardyno ypatybę: kai šioje šalyje gimusiems vaikams tėvai išrenka nelietuvių kilmės vardą, jis gali turėti ir anglų kalbos formą. Tą rodo dažnesni su baigmeniu *-ia* vietoj lietuvių kalbai įprasto *-ija* registruoti vardai *Amelia* 180 ir *Amelija* 134, *Olivia* 113 ir *Olivija* 31, *Mia* 103 ir *Mija* 41. JK vardų su *-ia* tiriamuoju laikotarpiu matomiau padaugėjo 2015–2017 m., nors 2018 m. jų dažnumas buvo mažesnis nei ankstesniais metais.

Vis dėlto ne visi vardai su *-ia* dominuoja asmenvardžių su *-ija* atžvilgiu; dalis jų yra panašaus populiarumo vardai: *Viktorija* 68 ir *Victoria* 38, *Viktoria* 23, *Marija* 33 ir *Maria* 33, *Anastasija* 18 ir *Anastasia* 24, *Arija* 11 ir *Aria* 14, *Tija* 10 ir *Tia* 12. Kita dalis vardų su *-ija* dažnesni už vardus su *-ia*, pavyzdžiui, *Emilija* 325 ir *Emilia* 92, *Patricija* 57 ir *Patricia* 30, *Elija* 124 ir *Elia* 20, *Darija* 43 ir *Daria* 16, *Adrija* 44 ir *Adria* 17. Iš šių vardų statistikos matyti, kad didesnio vardų su *-ija* paplitimo laikas yra 2012–2015 m., vėliau jie tapo retesni.

Aptarti vardų su *-ia* ir *-ija* davimo polinkiai rodo, kad jų formos varijuoja ir viena kuri nors forma, ypač labiau išplitusių vardų, yra dažnesnė. Nuo XXI a. 2 dešimtmečio vidurio JK vardyne vis dažniau duodamos ir formos su *-ia*, nors 2018 m. ši tradicija ir prislopsta.

Iš dažniausių JK berniukų vardų *Danielius* 245 ir *Daniel* 208 matomas ir vyrų vardų variantiškumas baigmens atžvilgiu. Šie vardai atspindi minėtas dvi vardų registravimo tendencijas – vardai užrašomi arba lietuvių kalbai įprasta forma, arba originalia anglų kalbos forma. Pridurtina, kad emigravusių iš Lietuvos žmonių būryje yra ir tautinių mažumų – rusų, lenkų ir kt. – atstovų, kurie duodami vaikams vardus laikosi savo kalbų tradicijų. Būtent šis faktorius turi įtakos vyrų vardyno sudėčiai, nes dalis JK gimusių Lietuvos Respublikos piliečių vardų registruojami be lietuvių kalbai įprastų galūnių, pavyzdžiui, *Maksim, Roman, Tomaš, Vladimir*.

Dėl to dalis JK berniukų vardų, užrašytų Lietuvos Respublikos dokumentuose be galūnių, yra ne lietuvių, pasirinkusių kitoms kalboms būdingą formą,

asmenvardžiai, bet gali būti Lietuvos kitataučių vardai. Jų formos, vartojamos lenkų, rusų kalbose, yra tapačios anglų kalbos formoms: *Adam* 90 ir *Adamas* 81, *David* 72 ir *Davidas* 10, *Gabriel* 45 ir *Gabrielis* 25, *Gabrielius* 151, *Martin* 23 ir *Martinus* 13, *Robert* 14 ir *Robertas* 17. Kadangi vardų formos yra sutapusios, tai nežinant jų davimo aplinkybių šių vardų negalima atskirti. Dėl asmenvardžių kamienų užrašymo (*k* vietoj anglų kalboje įprastos *c*), pavyzdžiui, *Dominik* 48 šalia *Dominikas* 11 (ir *Dominic* 41), *Oskar* 32 šalia *Oskaras* 107 (ir *Oscar* 32, *Oscaras* 2), *Mark* 42 šalia *Markas* 87, *Markus* 14 (ir *Marcus* 8, *Marco* 3, *Marc* 2), galima įtarti, kad dalis minėtų be galūnių registruotų berniukų asmenvardžių rodo Lietuvos tautinių mažumų vardų registravimo tradicijas.

Dalis su lietuvių kalbos galūnėmis registruotų formų, pavyzdžiui, *Gabrielius*, *Oskaras*, *Markas*, *Robertas*, yra dažnesnės, kai įprastą lietuvių kalbai galūnę turinti vardo kamieno forma nuo anglų kalboje vartojamos vardo kamieno formos arba nesiskiria, arba skiriasi atskirų priebalsių užrašymu. JK emigrantų pasirinktos vardų formos be galūnės, pavyzdžiui, *Adam*, *David*, *Dominik*, *Martin*, yra dažnesnės už to paties kamieno vardų formas su galūnėmis, kai lietuvių kalboje įprastai vartojamos kitų tos pačios kilmės vardų kamienų formos. Minėti vardai *Adam* 90, *David* 72, *Dominik* 48, *Martin* 23 nėra dažnesni už lietuvių kalbai įprastas tos pačios kilmės vardų formas: didesnis vardų *Adomas* 103, *Dovydas* 116, *Dominykas* 291, *Martynas* 50 dažnumas rodo, kad JK gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai dažniau renkasi lietuvių kalbai būdingas vyrų vardų formas.

Iš anksčiau minėtų vardų *Oscar* ir *Oskar*, *Victoria* ir *Viktoria* matyti, kad JK duoti kitų kalbų kilmės vardai varijuoja kamieno užrašymu. Tai atspindi kitą emigrantų vardyno bruožą – didelį tos pačios kilmės vardų variantiškumą, nes JK emigrantų vardyne susipynė skirtingų kalbų vardų užrašymo ir vartojimo tradicijos.

Be tradicinių lietuvių ir anglų kalboms įprastų formų, dalis Lietuvos piliečių, gimusių JK, gali būti registruoti ir kitoms kalboms būdingomis formomis ar vardų variantais, perdirbiniais: *Dovydas* 116, *David* 72 ir *Davidas* 10, *Deivid* 3, *Deividas* 94, *Deivydas* 4, *Dovidas* 6, *Lėja* 243, *Leah* 7 ir *Lea* 8, *Leia* 6, *Leja* 5, *Motiejus* 26, *Matthev* 12 ir *Matteo* 3, *Mateuš* 2, *Matvej* 5, *Matvey* 3, *Matias* 3, *Matijas* 3, *Matijus* 4, *Matėjus* 6. Taigi dalis vardų turi daug ir įvairių variantų.

Iš šių vardų variantų matyti, kad galūnes turinčios pagal tarimą užrašytos vardų formos *Deividas*, *Matėjus* nedominuoja visų kitų formų atžvilgiu. Nors JK vardyne ir pasitaiko pagal tarimą adaptuotų vardų formų, pavyzdžiui, *Džesika*, *Džeikobas*,

Džonis, ar sulietuvintų anglų kalbos formų, pavyzdžiui, *Oscaras*, *Thoras*, bet tokie asmenvardžiai nėra išplitę.

Taigi JK gimusių vaikų vardai pagal juos sudarančių narių skaičių, atskirų vardų dažnumo polinkius yra panašūs į Lietuvoje gimusių vaikų vardus. JK gimusių vaikų vardyno skirtybės yra didesnė jame esanti neadaptuotų vardų dalis, vardų *Amelia*, *Milana*, *Aronas*, *Daniel* populiarumas, didelis vardų variantiškumas. Tėvai, rašydami JK gimusius vaikus į Lietuvos Respublikos dokumentus, dažnai renkasi lietuvių kalbos raidžių neturinčius vardus, ypač vadindami berniukus. Nors lietuvių kilmės vardai ir nėra reti JK vardyne, bet tėvai JK gimusiems vaikams dažniau renka skolintus vardus, kuriuos daugeliu atvejų dažniau registruoja lietuvių kalbai įprastomis formomis, ypač berniukų vardyne. Vis dėlto JK vardyne pasitaikė atvejų, kai anglų kalbai būdinga forma buvo dažnesnė už lietuvių kalbai įprastą formą, kas akivaizdžiau matoma mergaičių vardyne, ir tai rodo JK vardyno išskirtinumą. Tėvams nusprendus duoti vaikui lietuvių kilmės vardą, jis dažniausiai registruojamas su visomis lietuvių kalbai būdingoms specifinėmis raidėmis. Taigi vaikų vardų rinkimo procesas JK yra sąmoningas tėvų apsisprendimas.

Dažniausi 2010–2018 m. JK gimusių Lietuvos Respublikos piliečių vardai

Eilės Nr.	Mergaičių vardai	Berniukų vardai
1.	Emilija 325	Lukas 471
2.	Lėja 243	Matas 452
3.	Kamilė 234	Kajus 324
4.	Gabija 215	Nojus 294
5.	Ema 213	Dominykas 291
6.	Gabrielė 204	Danielius 245
7.	Amelia 180	Benas 238
8.	Milana 170	Aronas 225
9.	Viltė 156	Domas 210
10.	Austėja 151	Daniel 208

Straipsnių ciklas „Lietuvių kalbos naujovės ir įdomybės“. Straipsnį rėmė

Valstybinė lietuvių kalbos komisija.

Jei norėtumėte publikuoti visą straipsnį ar jo dalį, prašom nurodyti informacijos šaltinį ir autorių.

[1] Skaičius, pateiktas po vardo, rodo, kiek kartų vardas ar vardų kombinacija yra duoda 2010-2018 m. JK.